Beslut om utvidgning av samt nya föreskrifter för delar av naturreservatet Vallda Sandö i Kungsbacka kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (MB) att Vallda Sandö naturreservat ska utvidgas i vattenområdet enligt karta 1.

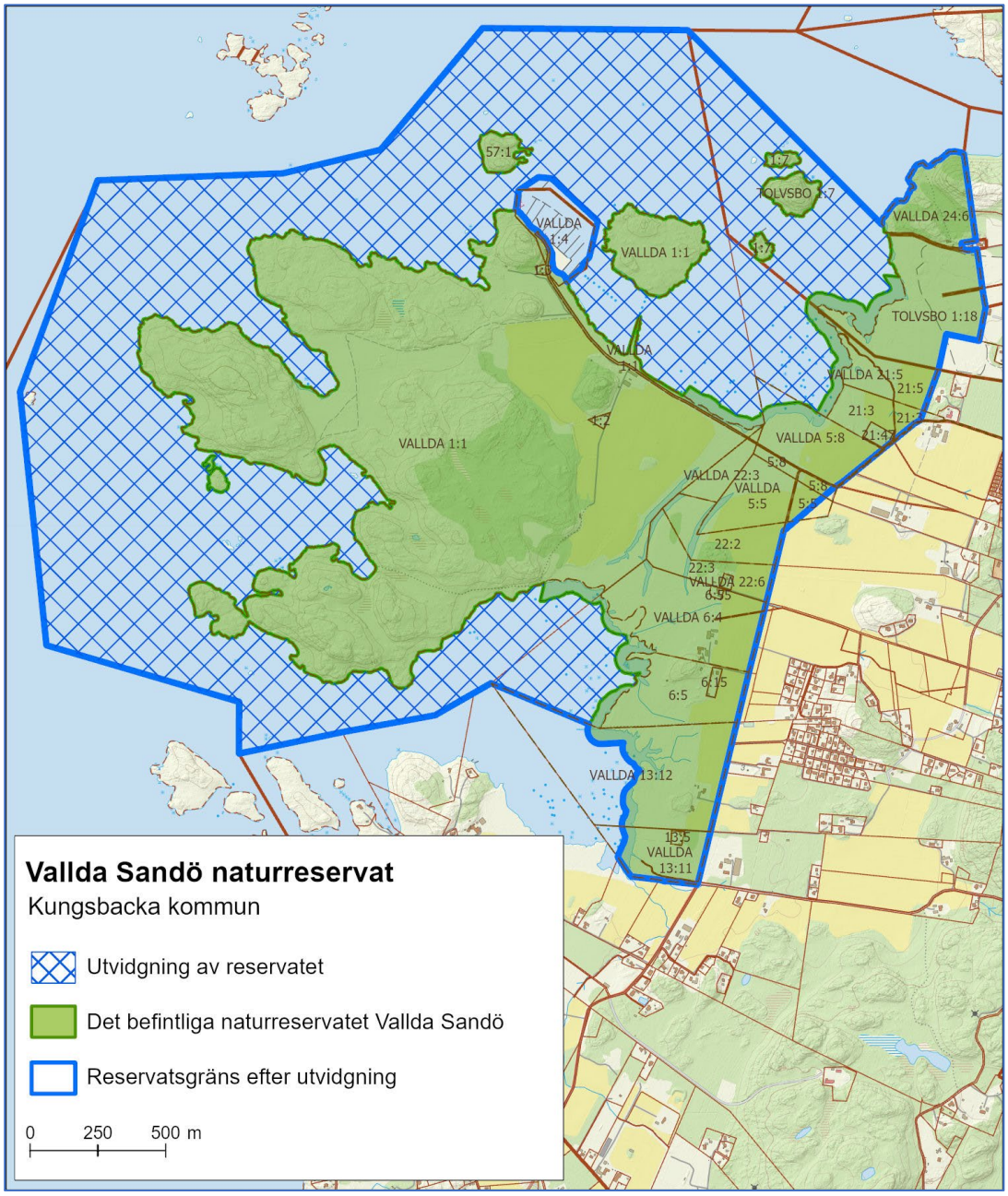

Karta 1. Utvidgning av naturreservatet Vallda Sandö.

Länsstyrelsen beslutar vidare att syfte, skäl och föreskrifter enligt nedanstående ska gälla för det område som är markerat på karta 2.

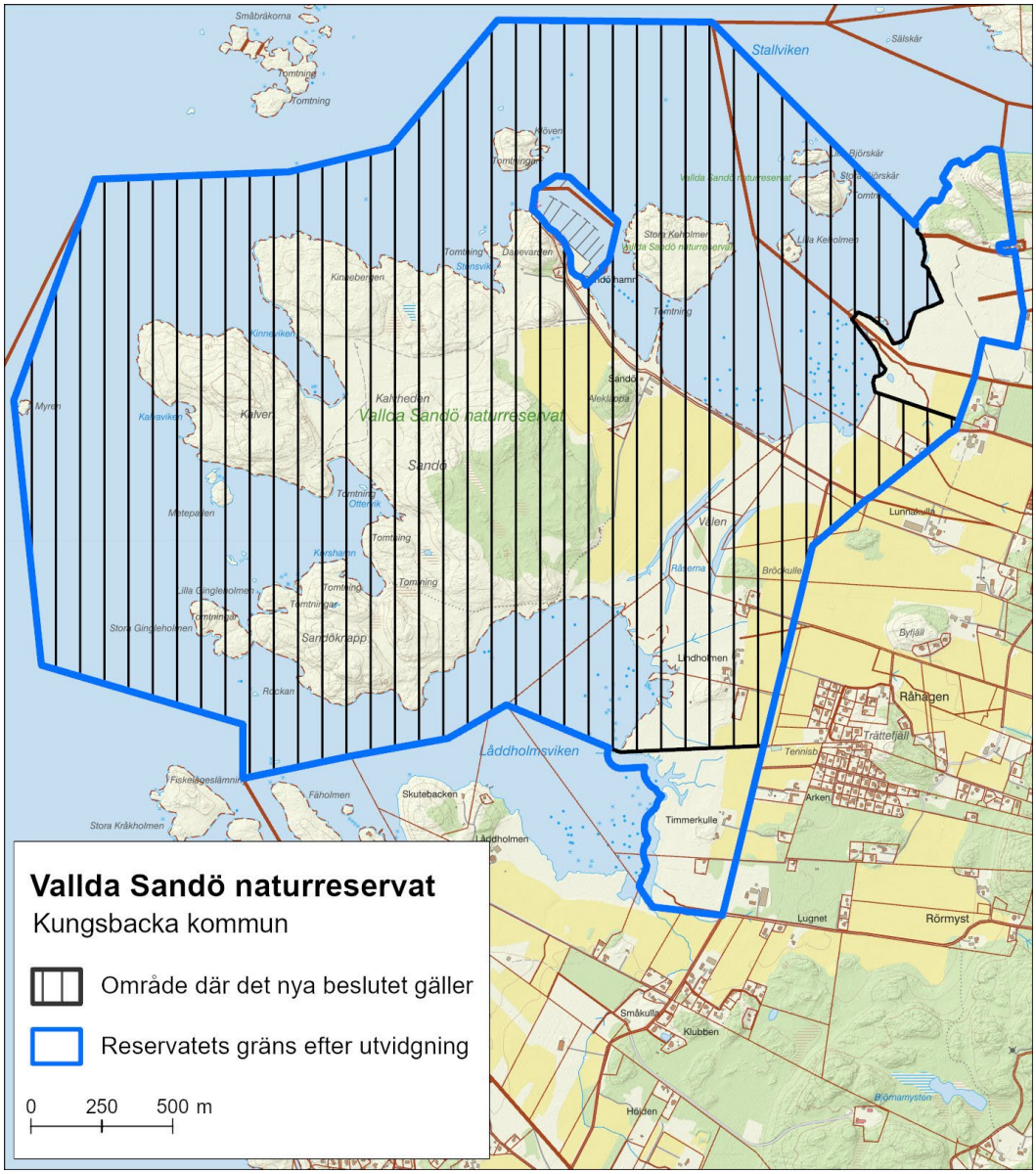

Karta 2. Område där det nya beslutet med syfte, skäl och föreskrifter enligt nedanstående ska gälla.

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap. 7 § MB tidigare meddelade förordnande om Vallda Sandö naturreservat dnr 11.121-2571-71 från 1972-03-13, Länsstyrelsens beslut om fastställelse av skötselplan dnr 11.131-2580-80 från 1981-10-30 samt Länsstyrelsens beslut om ändrade föreskrifter dnr 11.122-585-83 från 1983-03-08 i de delar av reservatet som har markerats med transparent röd färg på karta 3.

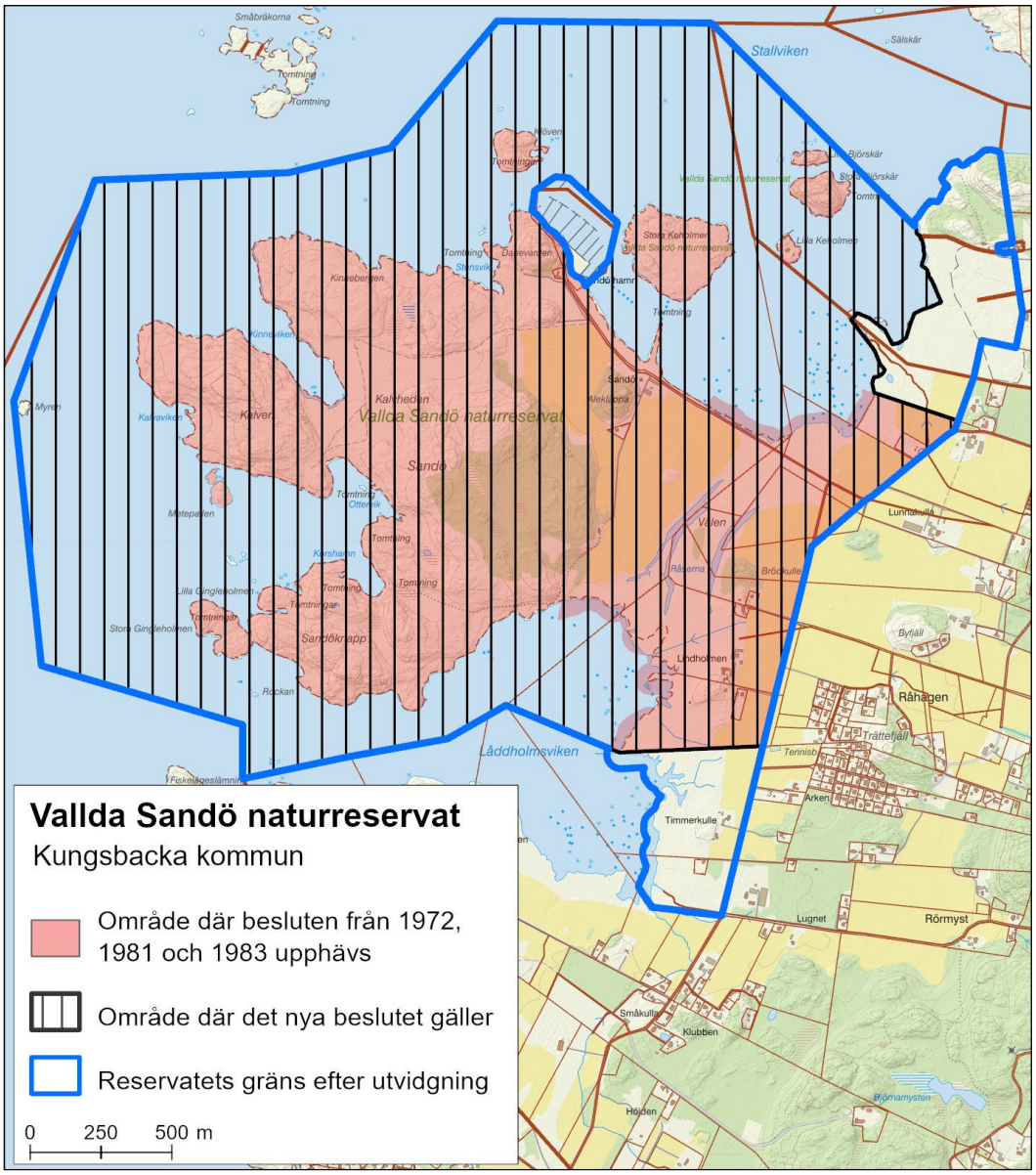

Karta 3. Område inom naturreservatet där det gamla beslutet upphävs och där syfte, skäl och föreskrifter enligt nedanstående ska gälla.

Området där det nya beslutet gäller består av utvidgningen samt den del av det befintliga naturreservatet som utgörs av fastigheterna Vallda 1:1, 1:2, 1:3, 1:4, 5:5, 5:8, 6:4, 6:5, 6:15, 6:55, 21:3, 21:5, 21:47, 22:2, 22:3, 22:6, 57:1 och Vallda S:12 och S:40 samt Tolvsbo 1:7. I övriga delar av det befintliga naturreservatet (se karta 4) ska ovan nämnda förordnanden från 1972, 1981 och 1983 gälla oförändrat.

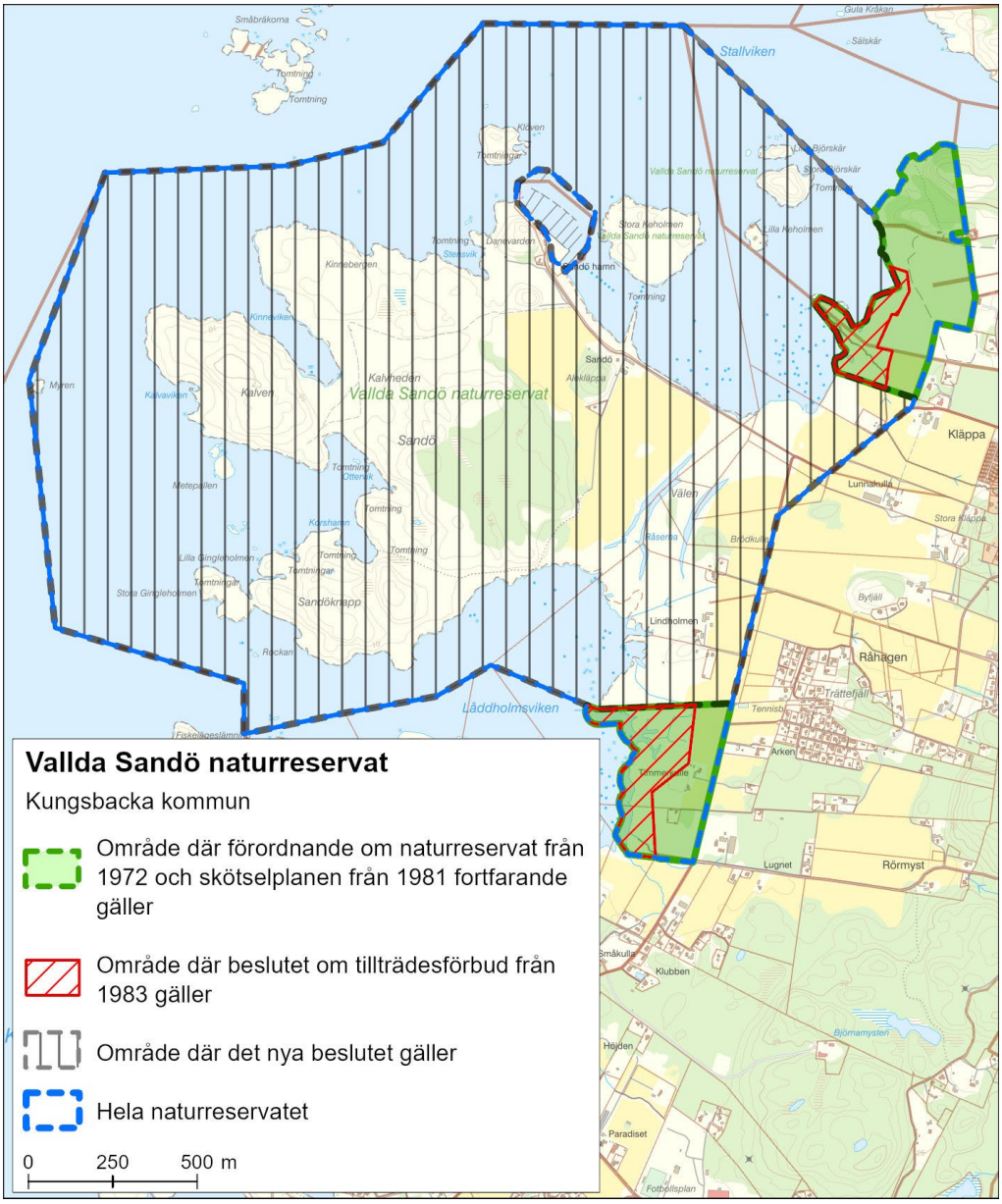

Karta 4. Område inom naturreservatet där det gamla beslutet fortfarande gäller.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Syfte med naturreservatet

Syftet med reservatet i den aktuella delen är att bevara biologisk mångfald, att bevara och vårda värdefulla naturmiljöer, samt att återställa och utveckla värdefulla livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Vadarfåglar, änder, tärnor och andra markhäckande fåglar, rastande fåglar, hävdgynnade arter knutna till områdets betesmarker, naturligt förekommande marina organismer, strandängar, kusthedar och grunda havsmiljöer ska alla gynnas.

Strukturer och funktioner som är viktiga för vadarfåglar, änder, tärnor och andra skyddsvärda arter knutna till odlingslandskapet ska bevaras och utvecklas. Vegetationen i naturbetesmarkerna ska vara hävdpräglad med stort inslag av nektar- och pollenproducerande arter. På strandängarna ska graden av predation och mänsklig störning vara låg. Tångvallar, skonor, småvatten, våtmarker, ljung i olika utvecklingsstadier, viss tuvighet och bar sand är viktiga strukturer. I havsområden ska de marina naturmiljöerna och arterna förekomma och utvecklas under naturliga förutsättningar. Artsammansättningen, populationsstorleken och storleksfördelningen av de marina arterna ska styras av naturliga förutsättningar. Detta gäller speciellt arter som har en viktig strukturerande funktion i det marina ekosystemet.

Området ska vara attraktivt och tillgängligt för rekreation och friluftsliv i den mån områdets biologiska värden inte hotas.

Syftet skall nås genom att:

- det öppna kustlandskapet bevaras
- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering
- störningar på fågellivet minimeras
- jakt genomförs på arter som skadar eller dödar fåglar och ägg
- ankringsmetoder som kan skada havsbottnar samt marin flora och fauna förbjuds
- sjöfåglar, marina organismer och havsbottnar skyddas genom reglering av skadliga fiskemetoder
- igenvuxna delar av hedar och strandängar restaureras
- hedarna sköts med metoder som gynnar nektar och pollenproducerande växter och insekter som är knutna till naturtypen
- skyddsvärda arter knutna till hävdade strandängar gynnas
- det skapas nya öppna småvatten och hydrologin återställs
- främmande arter bekämpas om de riskerar att skada de naturvärden som ska bevaras
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i skötseln av området
- information om områdets naturvärden och anläggningar för friluftslivet iordningställs och underhålls på platser där de inte påverkar naturvärden eller landskapsbilden negativt

- forskning, vetenskapliga studier, uppföljning och inventeringar med syftet att öka kunskapen om marina ekosystem, fåglar, andra hotade arter, naturvårdsbiologi och skötselmetoder främjas.

Skälen för beslutet

De terrestra delarna av området är sedan 1972 skyddat som naturreservat och sedan 1995 som Natura 2000-område. Dessa delar har höga naturvärden dels i form av ett rikt fågelliv dels i betade, öppna, artrika havsstrandängar och kusthedar.

Reservatet omges av ett oexploaterat vattenområde som är värdefullt för rastande och övervintrande fåglar då de grunda bottnarna hyser viktiga födoresurser i form av fisk, musslor och andra evertebrater som exempelvis havsborstmaskar. De grunda bottnarna är essentiella uppväxt- och födosöksmiljöer för flera fisk- och kräftdjursarter. Speciellt viktiga är ålgräsängar, ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten samt block- och stenbottnar beväxta av makroalger.

Under åren 2018 – 2023 registrerades 53 rödlistade och 45 regionalt intressanta arter i området.

Området har också stor betydelse för bad- och friluftslivet utmed den nordhalländska kusten och har årligen ett stort antal besökare.

Under senare tid har hävden i delar av området varit svag vilket riskerar att påverka naturvärdena negativt. Naturvärden skadas också av störningar från verksamheter, människor och hundar, fysisk exploatering i marina miljöer, mekaniska skador på havsbotten, fiske med skadliga och icke selektiva redskap, jakt under perioder när fåglarna är särskilt känsliga för störning samt av predation på fågelungar och ägg av exempelvis kråkfåglar och rovdäggdjur.

De viktigaste åtgärderna för att bevara och utveckla naturvärdena är att vidmakthålla och förbättra hävden, skydda fåglarna från störningar, utvidga naturreservatet så att de omgivande marina bottnarna, sjöfåglar och marina arter skyddas, förhindra exploatering och fysiska skador i de marina miljöerna, samt att restaurera våtmarker och skapa fler småvatten.

Föreskrifter

A. Med stöd av 7 kap. 5 § MB om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden är det, utöver vad som annars gäller, förbjudet att inom området:

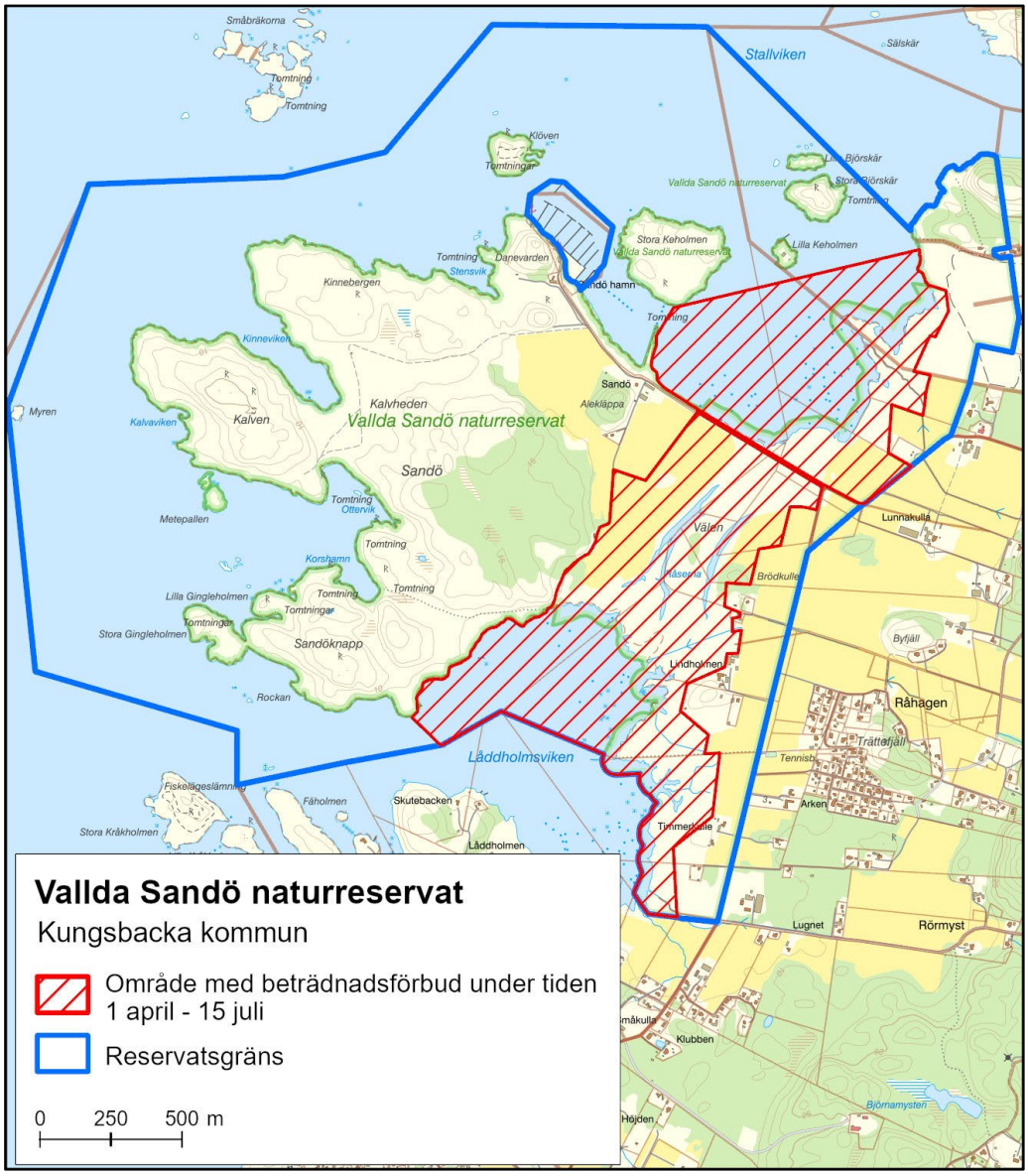

Karta 5. Område med beträdnadsförbud.

1. under tiden 1 april - 15 juli vistas i området som är markerat på karta 5. Förbudet gäller inte vid skötsel av betesmark och betesdjur. Förbudet omfattar inte befintlig bilväg,
2. uppföra byggnad, anordning eller anläggning,
3. uppföra mast eller antenn, vindkraftverk, anlägga luft- eller markledning, eller framdra rör eller ledning i vattnet eller på bottnen,
4. anlägga väg, parkeringsplats, anordna camping eller uppställningsplats för husbil, husvagn, båttrailer eller motsvarande,

5. anlägga brygga eller pir, vall, pålning, stensättning, vågbrytare eller erosionsskydd,
6. borra, spränga, schakta, gräva, muddra eller markbearbeta,
7. bedriva täkt av till exempel block, sten, grus, sand, lera eller matjord, tång eller alger,
8. anordna upplag, tippa, valla in vattenområde eller fylla ut,
9. dika, dämma, dikesrensa eller utföra annan åtgärd som kan påverka områdets hydrologi. Med Länsstyrelsen tillstånd är det dock tillåtet att underhålla dike enligt bestämmelserna i 11 kap. 17 § miljöbalken under förutsättning att diket är lagligt anlagt,
10. kalka, gödsla eller sprida bekämpningsmedel,
11. plöja, harva eller på annat sätt bryta vegetationstäcket, så in eller plantera växter,
12. anlägga eller bedriva odling av växt- eller djurarter inom vattenområdet,
13. ta bort eller skada stengärdesgård, odlingsröse eller annan kulturlämning,
14. uppföra stängsel eller hägnad. Förbudet gäller inte stängsel för betesdjur. Det är dock inte tillåtet att använda taggtråd till stängsel eller hägnader,
15. tillskottsutfodra betesdjur i naturbetesmark,
16. sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift,
17. framföra motordrivet fordon på land annat än på bilväg eller parkera annat än på anvisad plats,
18. anlägga förtöjningsanordning, samt att ankra eller förtöja med kätting som vilar på havsbotten,
19. bedriva jakt,
20. inplantera för området främmande arter samt att
21. ha hund okopplad annat än vid insamling av betesdjuren och vid eftersök av skadat vilt.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

22. bygga ut eller ändra befintlig byggnad, anordning eller anläggning samt att
23. anordna tävling, lägerverksamhet eller andra arrangemang.

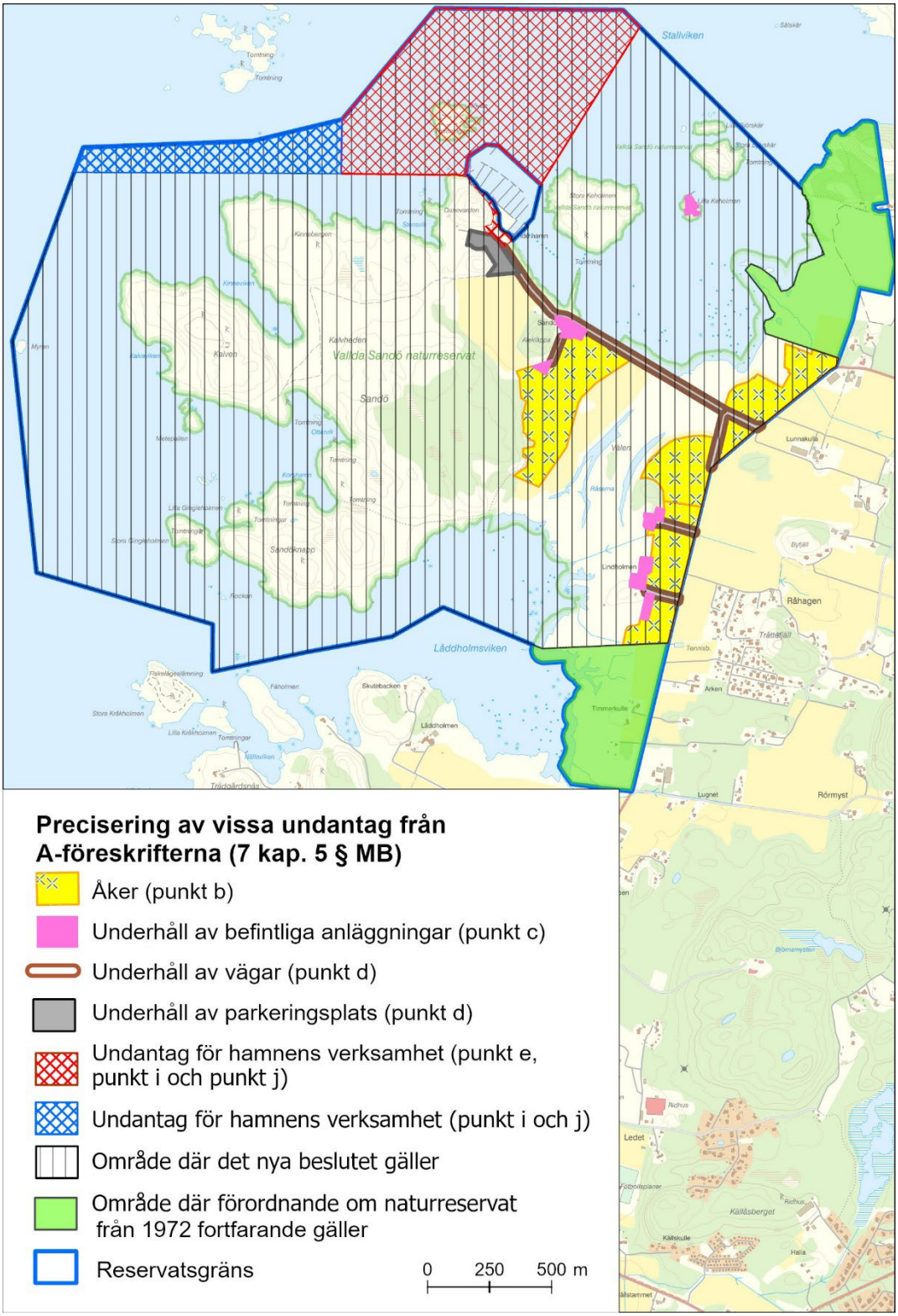

Karta 6.1. Undantag från vissa A-föreskrifter.

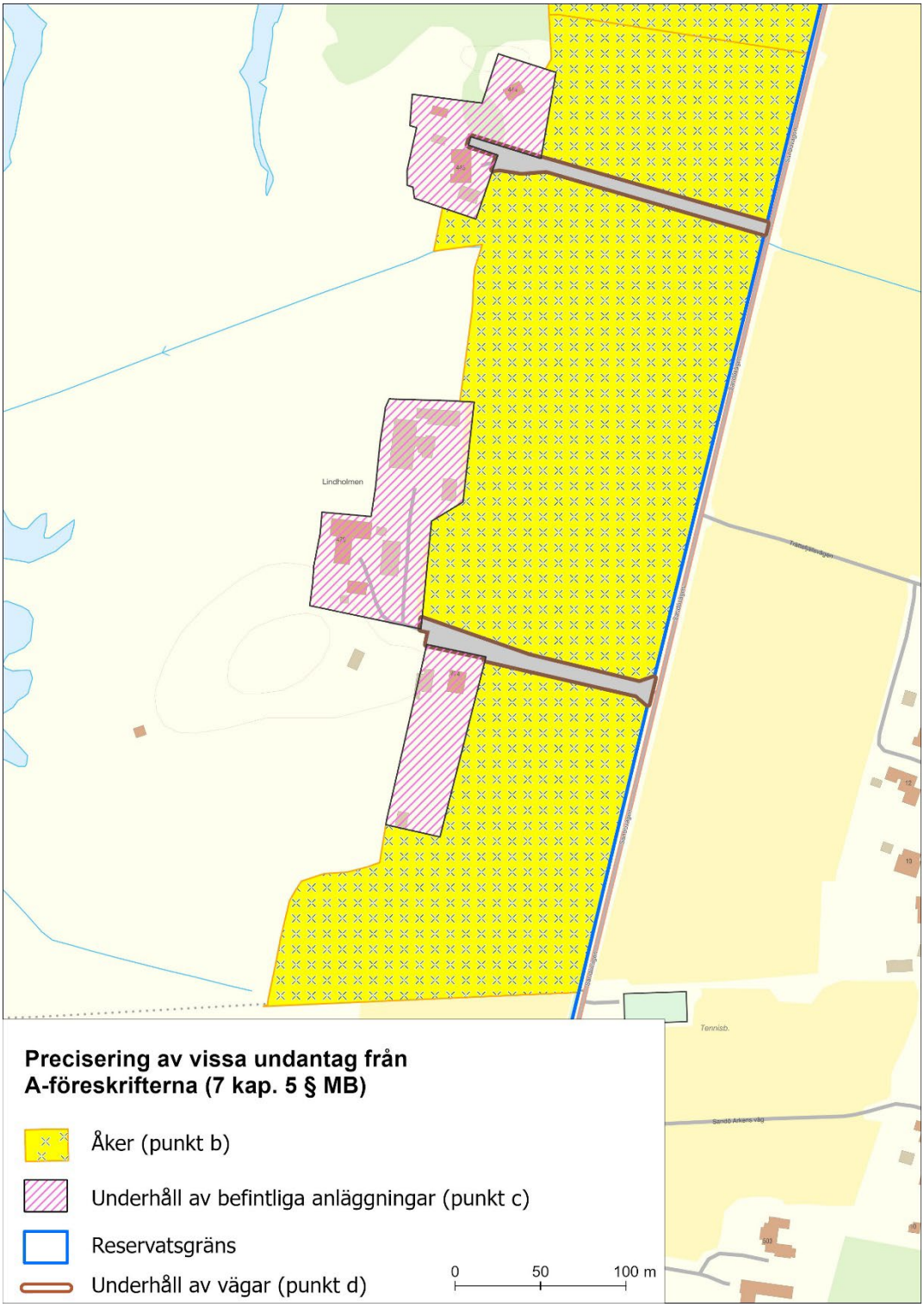

Karta 6.2. Undantag från vissa A föreskrifter.

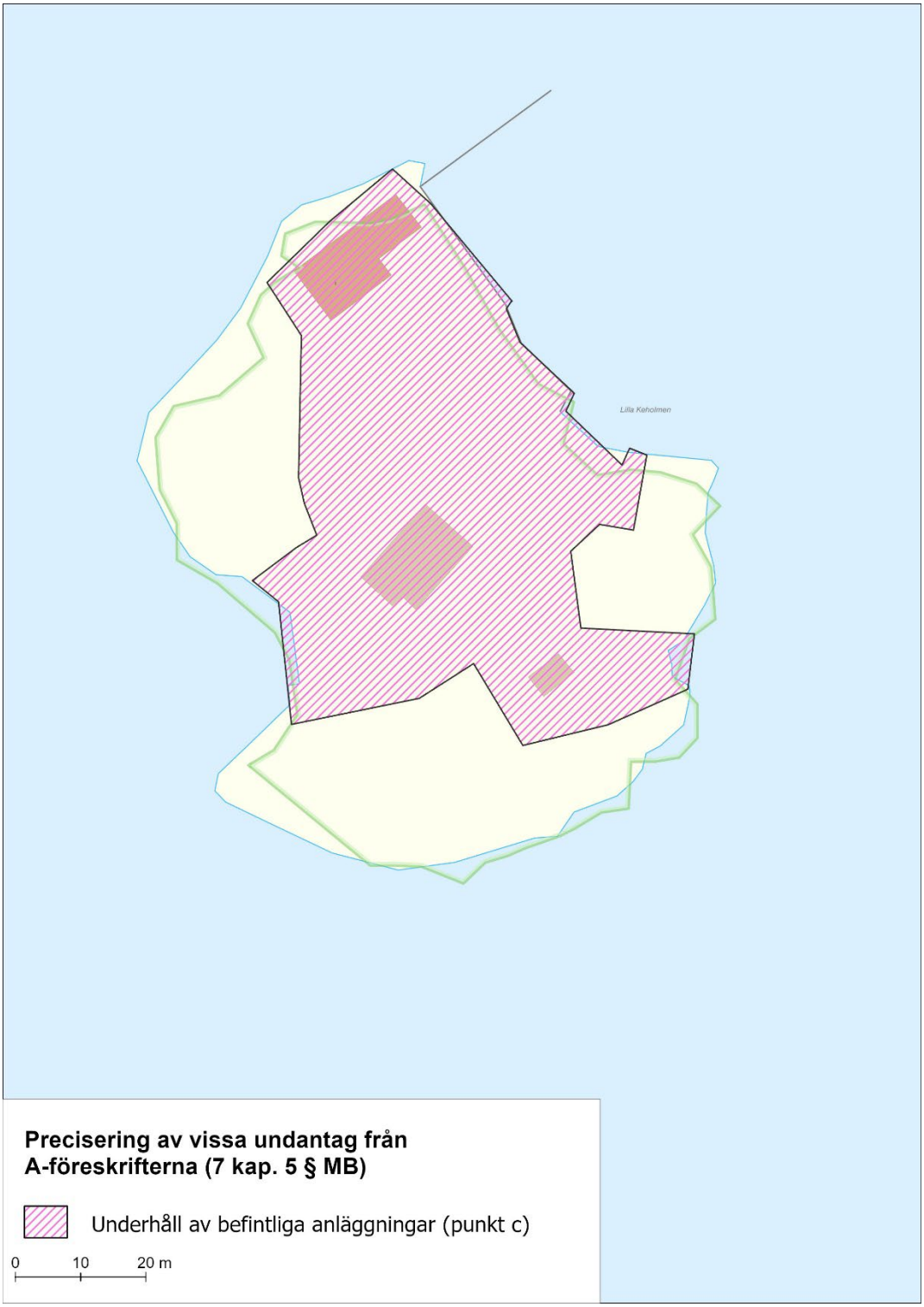

Karta 6.3. Undantag från vissa A föreskrifter.

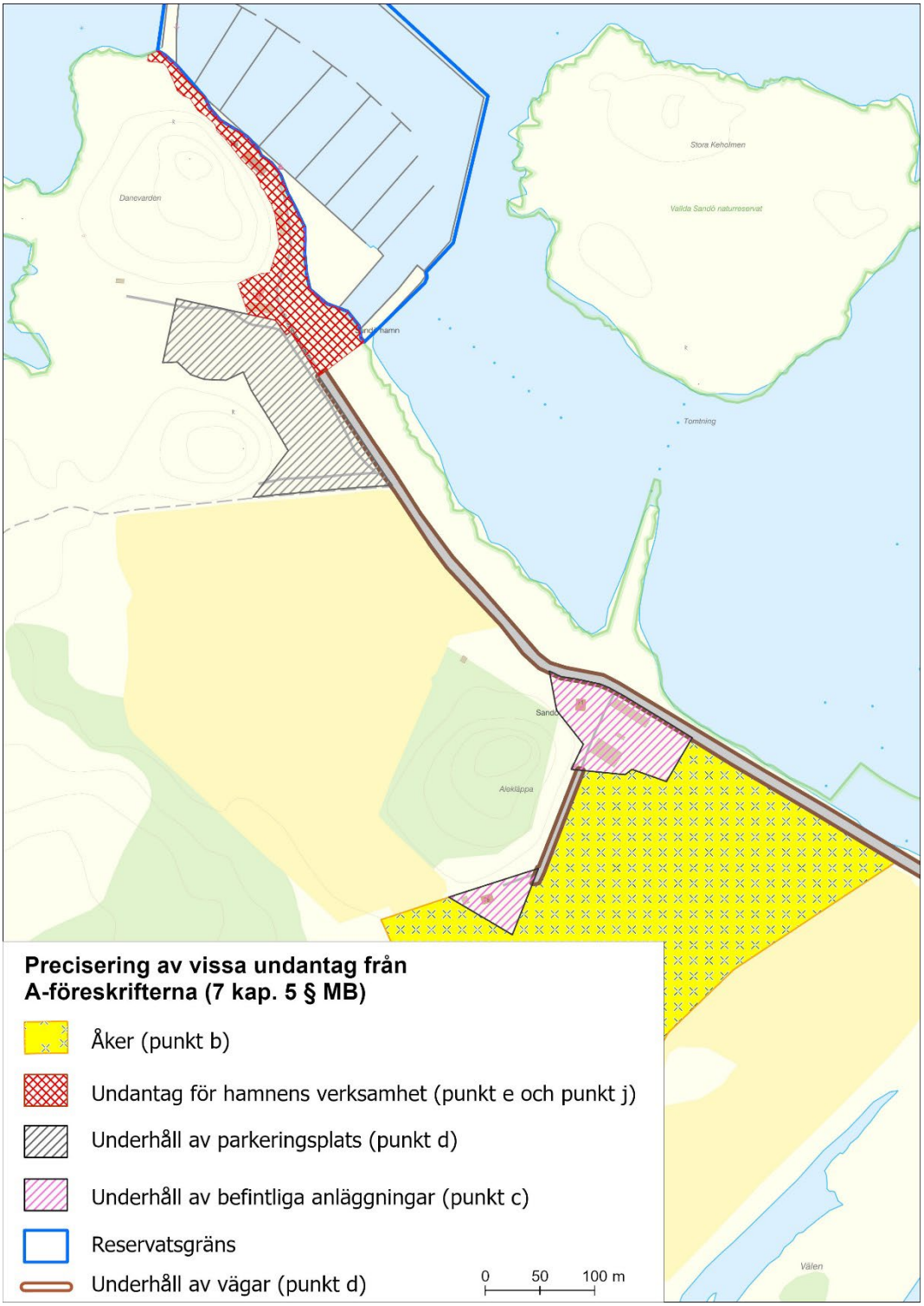

Karta 6.4. Undantag från vissa A föreskrifter.

Ovanstående A-föreskrifter ska inte utgöra hinder för:

a. förvaltaren, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som framgår av föreskrifterna B 1 - 13 som behövs för att tillgodose syftet med reservatet,

b. i samband med åkerbruk markbearbeta, så, skörda, sprida kalk, gödsel- och bekämpningsmedel samt köra med fordon inom områden som betecknas som åker på karta 6.1,

c. underhåll av de befintliga anläggningar så som byggnader, bostadstomter och gårdsplaner som har markerats på karta 6.1,

d. underhåll av de vägar och den parkeringsplats som markerats på karta 6 under förutsättning att:
   - inget material tillförs området som kan innehålla för området främmande arter eller förorenande ämnen
   - överskottsmassor och överblivet material forslas ut ur naturreservatet,

e. underhåll av befintliga byggnader, anläggningar och uppställningsytor i hamnområdet som har markerats på karta 6.1,

f. underhåll av ledningar och ledningsgator under förutsättning att:
   - markskador minimeras och eventuellt uppkomna skador repareras,
   - inget material tillförs området som kan innehålla för området främmande arter eller förorenande ämnen,
   - överskottsmassor och överblivet material forslas ut ur naturreservatet,
   - åtgärder genomförs under perioden 1 september – 28 februari,
   - framkomlighet på stigar inte har försämrats när arbetet har avslutats,
   - hänsyn tas till betesdjur, stängsel och friluftsanordningar och att,
   - informationsskyltar sätts upp vid reservatsparkeringen innan åtgärder påbörjas, om åtgärderna tar minst två dagar. Dessa ska innehålla information om vad som görs och telefonnummer till kontaktperson. Skyltarna ska tas ner direkt efter det att åtgärden avslutats,

g. akuta reparationsåtgärder på ledningar. Undantaget omfattar inte förebyggande röjning av ledningsgator, planerat byte av ledningar eller stolpar, flytt av ledningar eller andra åtgärder som kan planeras. Vid åtgärderna ska skador på mark, stigar, stängsel och friluftsanordningar undvikas, men om de uppstår ska de återställas så fort som möjligt, dock senast inom tre månader,

h. jakt på däggdjur, vitkindad gås, grågås, kanadagås, kråkfågel och havstrut under tiden 1 november – 28 februari samt jakt på skadat vilt och eftersök av skadat vilt och i samband med ovan nämnd jakt medföra okopplad hund,

i. föreningen Sandö Hamn att inom angivet område (se karta 6.1) lägga ut tillfälliga bojar i samband med lägerverksamhet, seglarskola eller seglartävling samt

j. föreningen Sandö Hamn att inom deras verksamhet anordna lägerverksamhet och

tävlingar inom hamnområdet och i vattnet utanför hamnen (se karta 6.1).

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas med stöd av 7 kap. 6 § MB ägare och innehavare av särskild rätt till marken att tåla åtgärder inom området enligt följande:

1. utmärkning av naturreservatets gräns och områden med beträdnadsförbud enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
2. betesdrift inklusive stängsling, slåtter, tuvfräsning, bränning och röjning av igenväxningsvegetation som träd och buskar, i de betesmarker där markägaren inte själv kan eller vill upprätthålla den hävd som krävs för att uppnå god bevarandestatus för områdets naturtyper och arter (se karta 7.1),
3. grävning och markbearbetning för att skapa bar sand/jord i strandängar och på kusthedar (se karta 7.1),

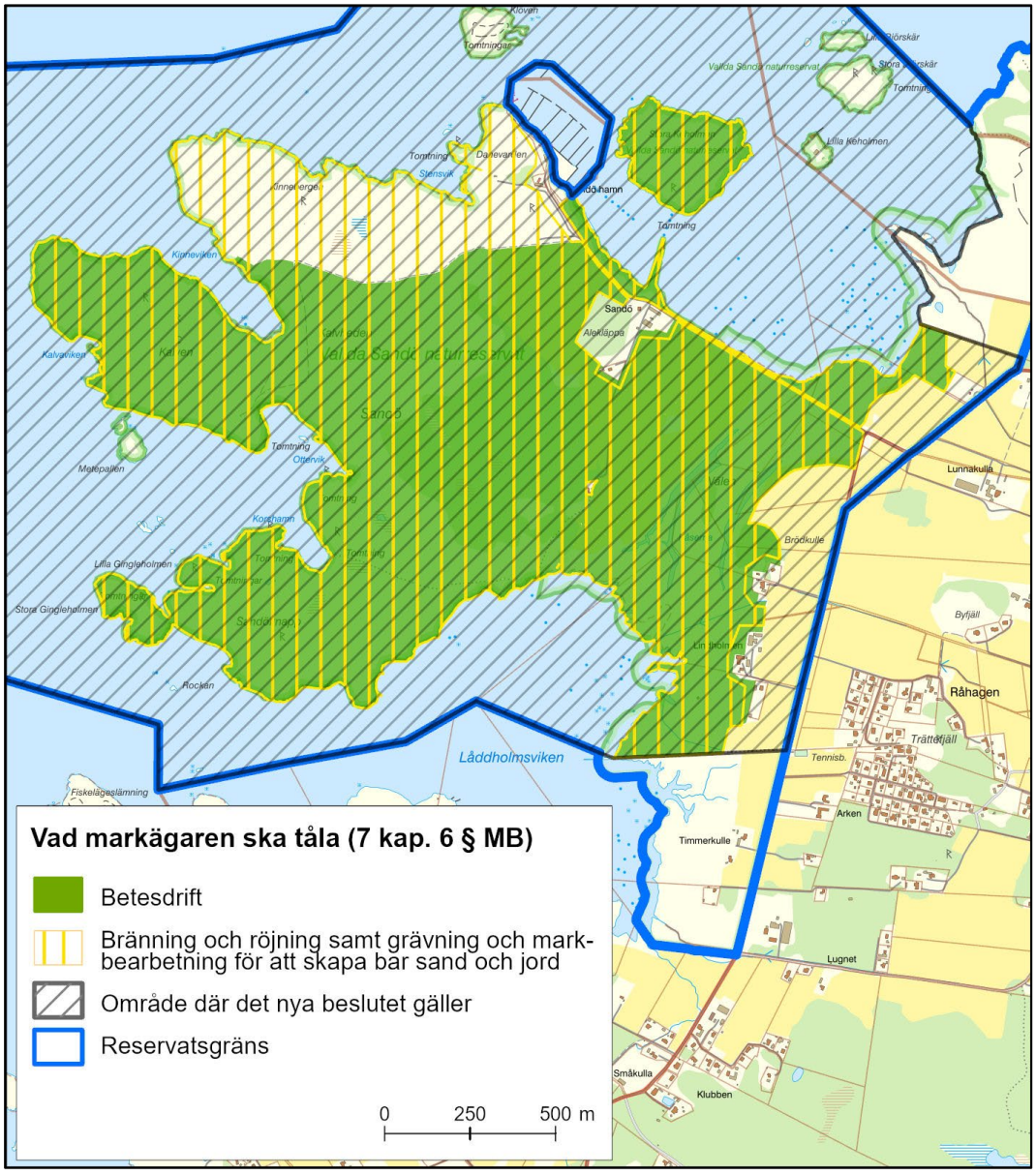

Karta 7.1. Kartan visar var i området vissa B-föreskrifter gäller.

4. anläggning av ängsvall (se karta 7.2),
5. åtgärder för att återställa hydrologin, som till exempel restaurering av våtmark och igenläggning av diken samt anläggning av småvatten (se karta 7.2),
6. fällning och röjning av träd och buskar samt naturvårdande skötsel av träd och buskar så som veteranisering och hamling (se karta 7.2),
7. iordningsställande av anläggningar för friluftslivet enligt karta 7.2 i form av tillgänglighetsanpassad led, tältplats och vindskydd. Utöver ovanstående även uppsättning av bänkbord på halvön,

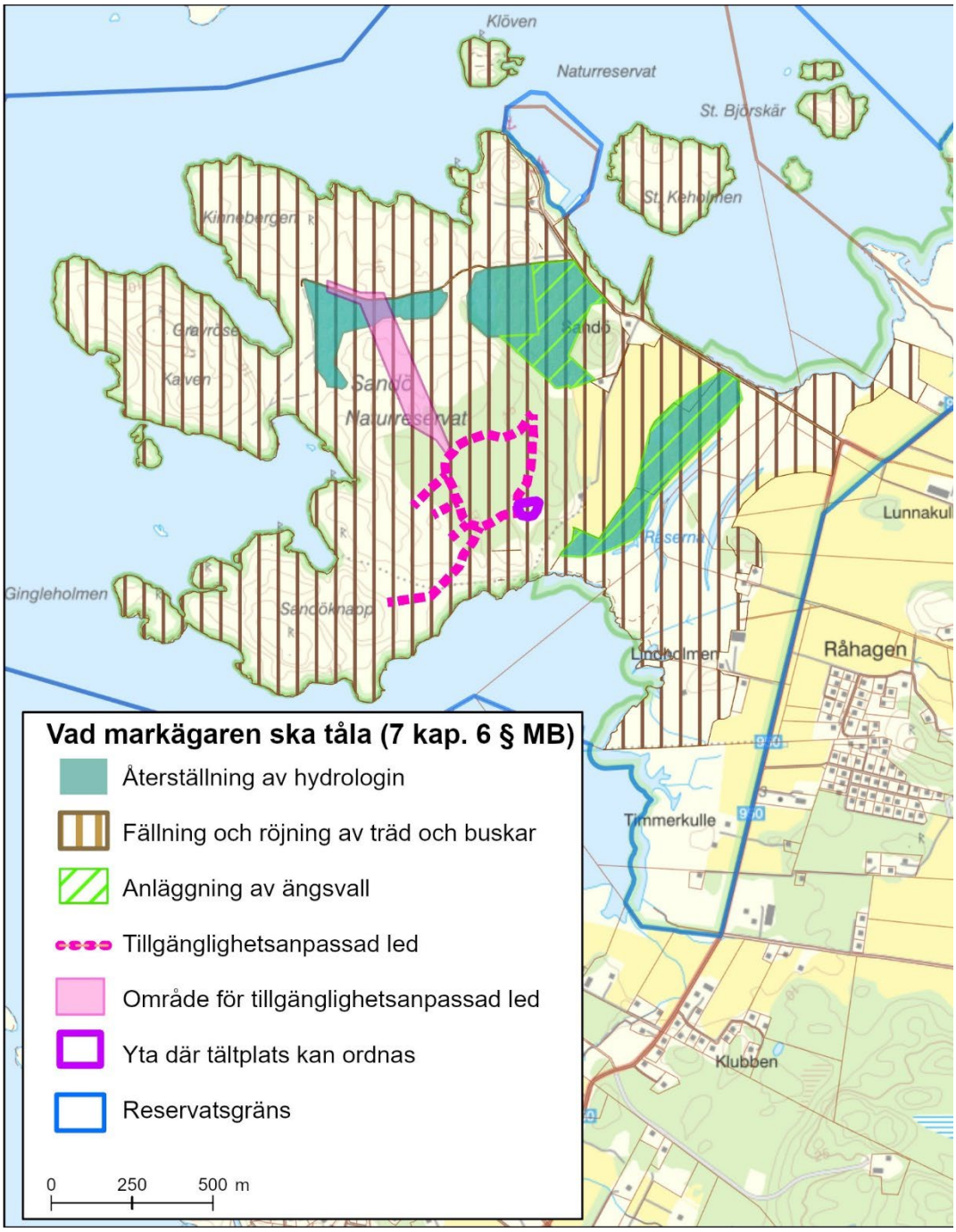

Karta 7.2. Kartan visar var i området vissa B-föreskrifter gäller.

8. underhåll av friluftslivsanordningar,
9. naturvårdande jakt på arter som inverkar negativt på områdets prioriterade bevarandevärden, till exempel vildsvin, grävling, mink, iller, mård, räv, kråkfågel, havstrut, trana, grågås, vitkindad gås och kanadagås. I samband med denna jakt har förvaltaren eller den förvaltaren uppdrar åt, rätt att medföra okopplad hund och vid behov använda, åtel, vätte, bulvan och jakttorn, samt laserpekare för att skrämma gässen,
10. bekämpning av främmande arter,
11. utsättning av hotade arter om det behövs för att stärka artens möjlighet till långsiktig överlevnad i länet samt
12. undersökningar och dokumentation av friluftsliv, mark, vatten samt växt-, svamp- och djurliv.

C. Med stöd av 7 kap. 30 § MB om rätten att färdas och vistas i reservatet är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

1. under tiden 1 april - 15 juli vistas i det område som är markerat på karta 8. Förbudet omfattar inte bilvägen till hamnen,
2. framföra motordrivet fordon på land annat än på bilvägar eller parkera annat än på markerad parkeringsplats,
3. ha husvagn eller husbil parkerad i reservatet kl. 22:00 - 06:00,
4. sätta upp tält annat än på anvisad tältplats,
5. elda annat än på anordnade eldstäder,
6. cykla annat än på bilvägar,
7. åka vattenskidor, wakeboard eller liknande vattensportsutrustning efter båt annat än inom angivet område (se karta 8),
8. utöva brädsegling, kitesurfing, skärmflygning, drakflygning eller liknande aktiviteter annat än inom angivet område (se karta 8),
9. starta eller landa med bemannat eller obemannat luftfartyg till exempel helikopter, gyrokopter, drönare eller modellflygplan,
10. ha båt upplagd på stranden, ankrad eller förtöjd mellan kl. 22:00 - 06:00,
11. anlägga förtöjningsanordning, samt att ankra eller förtöja med kätting som vilar på havsbotten,
12. sätta upp tavla, affisch, skylt, snitsel eller göra inskrift,
13. gräva eller på annat sätt skada eller förstöra fast naturföremål eller ytbildning,
14. skada, plocka eller samla in växter, mossor, lavar, alger eller svampar annat än enstaka exemplar. Förbudet gäller inte plockning av bär eller matsvamp,
15. anlägga eller bedriva odling av växt- och djurarter inom vattenområdet,
16. bedriva jakt,

17. rida annat än på bilvägar,
18. ha hund okopplad,
19. inplantera för området främmande arter,
20. på störande sätt utnyttja ljudanläggning samt att
21. vidta åtgärder som kan verka störande på djurlivet exempelvis att från nära håll fotografera boplats.

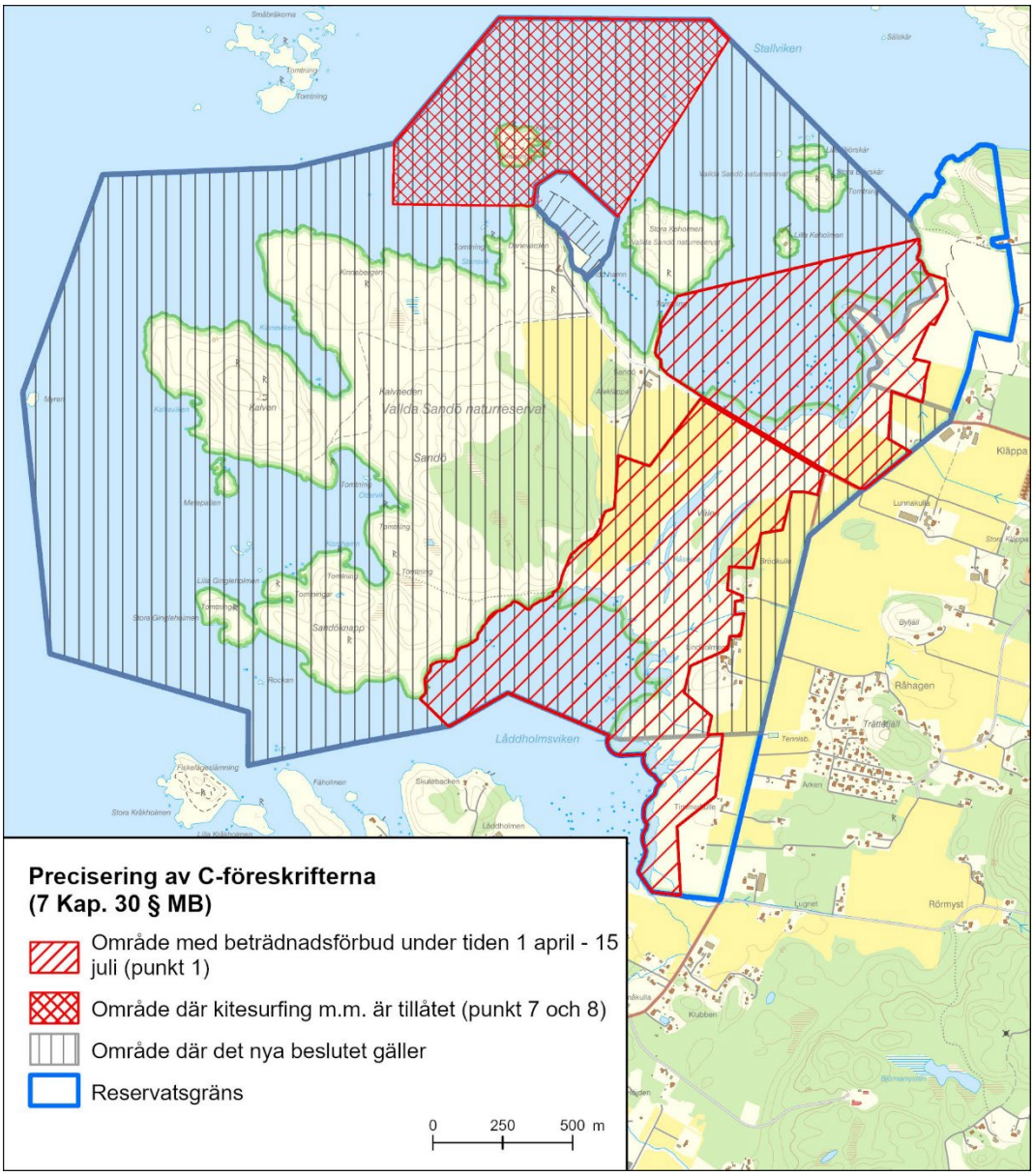

Karta 8. Precisering av vissa C-föreskrifter.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

22. anordna lägerverksamhet, tävlingar eller andra arrangemang samt
23. utföra undersökningar som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön. Detta krav om tillstånd gäller dock inte vid insamling av enstaka individer av en art av ryggradslösa djur och insamlingen krävs för att

en säker artbestämning ska kunna ske och insamlingen görs manuellt genom plockning, håvning eller motsvarande (alltså att fällor inte används).

Ovanstående C-föreskrifter ska inte utgöra hinder för:

a. besökare till boende på Lilla Keholmen (Tolvsbo 1:7>3) att ha båt upplagd på stranden samt ankrad eller förtöjd vid ön under hela dygnet.

Upplysningar

Om föreskrifterna

A-föreskrifterna gäller för åtgärder och verksamheter som genomförs med stöd av äganderätt eller andra juridiska rättigheter, till exempel nyttjanderätt och servitut. I det fall en åtgärd som enligt lag enbart får utföras av en rättighetsinnehavare, utförs av en person som saknar rättighet, omfattas denna person av de förbud som meddelas i A-föreskrifterna. Således gäller A-föreskrifterna till exempel för alla personer som röjer sly eller avverkar i reservatet, eftersom en sådan åtgärd endast får utföras av rättighetsinnehavare (eller av annan efter medgivande från rättighetsinnehavare).

C-föreskrifterna gäller för allmänheten. Föreskrifterna riktar sig även till markägaren och andra med särskild rätt till fastigheten när dessa utövar aktivitet som inte är knuten till dessa rättigheter.

Länsstyrelsen vill också upplysa om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken (C-föreskrifterna) träder i kraft den 2025-03-01 oavsett om beslutet överklagas.

Föreskrifterna utgör inte hinder för myndigheter i deras myndighetsutövning.

Ersättning

I 31 kap. miljöbalken finns bestämmelser om rätt till ersättning från staten med anledning av föreskrifter om inskränkningar i pågående markanvändning i naturreservat.

Andra bestämmelser

Länsstyrelsen erinrar även om att andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet, eller som ett komplement till föreskrifterna är bland andra:

Vattenscooter får i Hallands län endast framföras i allmänna farleder samt i ett antal av Länsstyrelsen godkända områden. Dessa områden finns angivna på Länsstyrelsens hemsida samt i Hallands läns författningssamling 13 FS 2006:38.

2 kap. 1, 6–8 §§ kulturmiljölagen (1988:950), om fornlämningar

De fornlämningar som återfinns inom reservatet är skyddade enligt lag. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom

bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen får vidta de åtgärder som behövs för att skydda, vårda och undersöka en fornlämning.

7 kap. 27–29 §§ miljöbalken, Natura 2000

Det krävs tillstånd för att vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. Detta gäller även åtgärder som utförs utanför det aktuella området, om det får effekter inom området.

7 kap. 13-18h §§ miljöbalken, strandskyddsbestämmelser

Strandskydd om 300 meter råder på båda sidor om strandlinjen vid havet och inom 100 meter från vattendrag. Strandskyddets syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Åtgärder som kan skada eller motverka syftet med strandskyddet är förbjudna.

11 kap. miljöbalken, vattenverksamhet, samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Med vattenverksamhet avses bland annat uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar, bortledande av vatten, grävning och rensning av vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge. Även åtgärder som utförs för att avvattna mark eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål är att betrakta som vattenverksamhet (markavvattning).

12 kap. 6§ miljöbalken, samrådsplikt

För verksamheter och åtgärder som kan ändra naturmiljön väsentligt krävs samråd med Länsstyrelsen, i de fall verksamheten eller åtgärden inte omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt enligt miljöbalken.

4–9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), fridlysta arter

Många arter är fridlysta. Det innebär att djuren och växterna inte får skadas eller störas, och i många fall även att fortplantningsområden och viloplatser är skyddade. Alla fåglar, groddjur, kräldjur, fladdermöss samt orkidéer är fridlysta, och dessutom ett urval av andra organismer.

Artikel 7 i Europaparlamentets och Rådets Förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter av unionsbetydelse får inte avsiktligt tillåtas reproducera sig, växa eller odlas.

2 kap. 1–8 §§ och 12 §, 6 kap. 2, 8 §§ förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön (särskilt 3 kap. 2–3 §§)

Havsområdet i den norra delen av reservatet omfattas av ett fredningsområde för fisk (Stockaån, Kläppabäcken). Inom fredningsområdet är fiske förbjudet under perioden 1 oktober till 31 mars. Förbudet gäller inte fiske med hummertina. Under perioden 1 april till 30 september får fiske inom fredningsområdena bedrivas endast med landvad efter sill, skarpsill eller makrill, med hummertina och med handredskap om fiskemetoden som sådan inte kräver användning av båt eller utgörs av angeldonsfiske eller liknande metod.

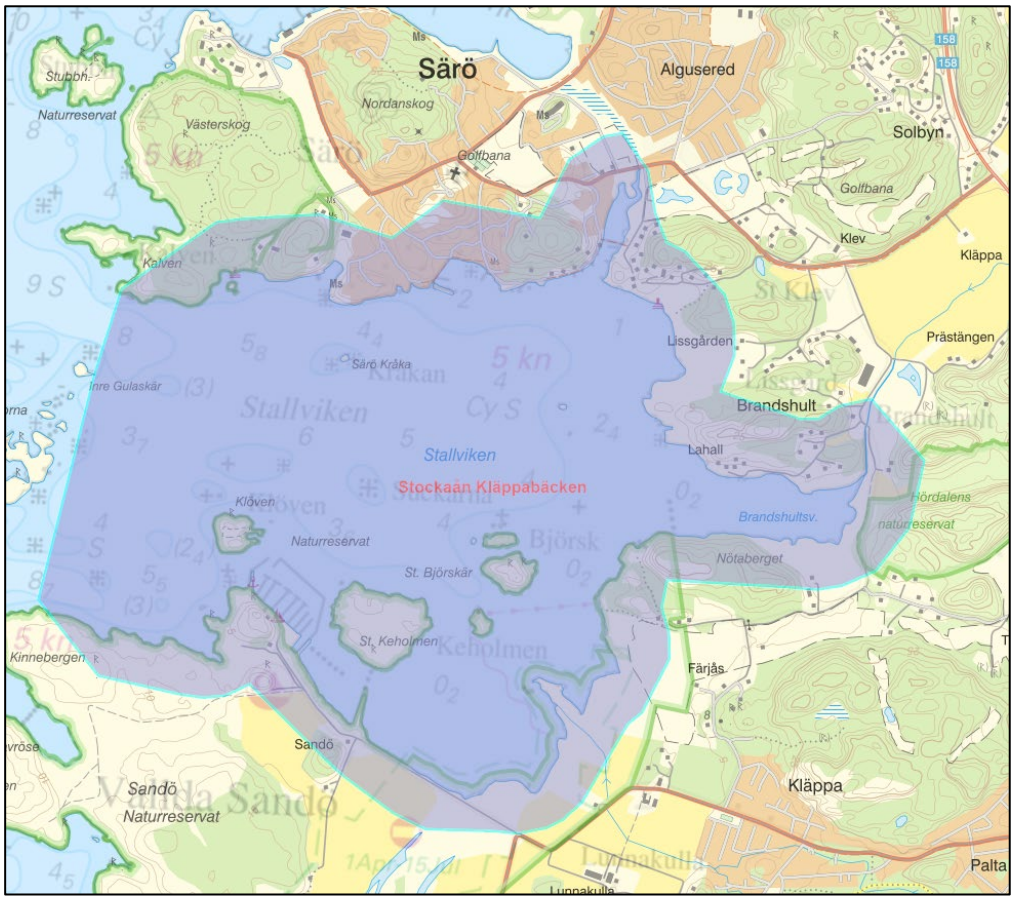

Karta 9. Fredningsområde för fisk

Hur man överklagar

Eventuellt överklagande skickas till halland@lansstyrelsen.se eller Länsstyrelsen, 301 86 Halmstad. Ange vilket beslut som överklagandet gäller, t.ex. genom att ange diarienumret. Skriv också vilken ändring som begärs.

För att överklagandet ska kunna prövas måste det komma in till Länsstyrelsen senast den 28 februari 2025. Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Länsstyrelsen skickar överklagandet vidare till Regeringen för prövning.

Kungörelse av beslut

Detta beslut kommer att kungöras i ortstidning och i länets författningssamling enligt 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt MB m.m.

Beslutet hålls tillgängligt på Länsstyrelsen i Hallands län och Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/halland.

Beskrivning av området

Naturreservatet Vallda Sandö bildades 1972. Reservatet består av en halvö med fyra bergiga uddar som omges av ett typiskt skärgårdslandskap med öar, skär och grunda havsbottnar. Halvön är förenad med fastlandet genom vidsträckta och sanka strandängar som övergår i åkermark i reservatets östra delar. Delvis igenväxande hällmarkshedar med grunda jordar och kala urbergsklippor dominerar ute på halvön men här ingår även sandiga badvikar, mindre kärr i terrängsvackor, mindre alsumpskog samt planterad tallskog. Halvön är ett välbesökt friluftsområde med både ett rikt badliv och båtliv. Hamnen som ligger i området har ett stort antal besökare, både medlemmar och gäster.

I detta beslut utvidgas naturreservatet i ett vidsträckt havsområde som omger halvön med grunda vikar i norr och söder. Havsområdet är i huvudsak oexploaterat och består bland annat av blottade ler- och sandbottnar, ålgräsängar samt block- och stenbottnar beväxta av makroalger.

Uppgifter om reservatet

Namn	Vallda Sandö
Kommun	Kungsbacka
Distrikt	Vallda och Släp
Reservatet bildades år	1972
Reservatet utvidgades år	2025
Areal	631 hektar varav cirka 355 ha vatten (hav)
Lägesbeskrivning	Vid havet på västra sidan av Onsalahalvön, c a 8 km rakt väster om Kungsbacka tätort.
Mittkoordinater (SWEREF 99 TM)	N 6375756, E 315793
Naturgeografisk region	Centrala Västkustens skärgårds- och kustområde
Maringeografisk region	Atlantic
Typindelning av kustvatten enligt vattendirektivet	1. Västkustens inre kustvatten, 4. Västkustens yttre kustvatten
Naturvårdsregister-ID	2001959

Fastigheter och samfälligheter	Vallda 1:1, 1:2, 1:3, 1:4, 5:5, 5:8, 6:4, 6:5, 6:15, 6:55, 13:12, 21:3, 21:5, 21:47, 22:2, 22:3, 22:6, 57:1 och Vallda GA:22, S:5, S:12, S:27 och S:40 samt Tolvbo 1:7 och 1:18.
Markägarkategori	Stiftelse, privat, kommun, allmänt vatten
Förvaltare	Västkuststiftelsen
Natura 2000-område	Vallda Sandö SE0510064

Ärendets handläggning

Gåsflockarna har ökat betydligt i storlek de senaste 25 åren i Sverige. Vid Vallda Sandö är de ett problem för markägare. Det går inte att ha boskap på bete på våren och försommaren eftersom gräset betas av de stora flockarna gäss. Dessutom betar gässen unga spannmålsplantor på intilliggande åkrar. Betestrycket på strandängarna har därför varit för högt i delar och för lågt i andra delar vilket också har missgynnat andra fågelarter som häckar och födosöker i kustnära områden. Sedan 2017 har det också inkommit klagomål och anmälningar till Länsstyrelsen och polisen om att det har pågått störande fågeljakt i naturreservatet ut över strandängar och de inre delarna av Stallviken, områden som tidigare varit viktiga som häcknings- och födosöksområde för vadare, gäss och änder. Även andra arter än de jaktbara ska ha dödats.

Länsstyrelsen inledde 2018 diskussioner med den markägare som bedrev jakten om hur problemet skulle kunna lösas och i slutet på året startade förhandlingar om inlösning av dennes mark. Länsstyrelsen träffade markägaren eller markägarens representant vid flera tillfällen. Markägaren var positiv till att sälja marken men var inte nöjd med den köpesumma som staten kunde betala. Förhandlingarna avbröts 2022 och markägaren fick då beskedet att Länsstyrelsen skulle gå vidare och ta fram ett förslag till nytt beslut för naturreservatet. Länsstyrelsen planerade att omarbeta beslutet för en del av det befintliga naturreservatet och att utvidga naturreservatet så att de grunda marina områdena som omger halvön skulle ingå. Övriga berörda markägare kontaktades.

2024-05-30 skickades förslag till nytt beslut för delar av reservatet samt förslag till utvidgning av reservatet ut på remiss till myndigheter, organisationer och berörda sakägare. I bilaga 3 redovisas vilka yttranden som inkommit samt hur Länsstyrelsen valt att beakta dem.

Länsstyrelsens bedömning

Behov av ett nytt beslut

Växt- och djurlivet i reservatet är rikt med de högsta naturvärdena knutna till strandängarna, de öppna ljunghedarna och de grunda marina bottnarna. De salta strandängarna har den finaste strandängsfloran i länet och här finns flera växter typiska för öppna och kustnära betesmarker som kustarun, trift och smultronklöver samt ovanliga arter som marrisp, saltmålla och sandmålla. På strandängen har bland

annat fynd gjorts av de hotade fjärilarna nätsäckspinnare (CR), strandkvanneblomvecklare (VU) och glasörtssäckmal (VU). På hedarna kan man finna arter som mottmätare (EN), storspov (EN), gulbrunt nejlikfly (VU) ljungtofsspinnare (VU) svarthakad buskskvätta (VU), sandödla (VU) och kullerlöpare (VU).

Området utgjorde för omkring 20 år sedan en av västkustens viktigaste rast- och häckningslokal för vadare. Inom området häckade skyddsvärda fågelarter som gulärla, sydlig kärrsnäppa (CR), tofsvipa (VU), rödbena, strandskata (NT), enkelbeckasin och större strandpipare (ur Ornitologisk värdering av strandängar i norra Halland 2001).

Störningar på fågellivet från människor och hundar har ökat liksom predation på fågelägg och fågelungar av predatorer som kråkfåglar, mink och räv. Allt fler vitkindade gäss och grågäss uppehåller sig i området. Betesskador åstadkomna av gäss i reservatet har varit ett återkommande problem för områdets lantbruk och en intensiv jakt på gäss har bedrivits i delar av området vilket medfört störningar för övrigt fågelliv. Bland annat som en följd av ovanstående har antalet häckande vadarpar på strandängarna minskat drastiskt sedan 2001.

Naturvärdena i havsområdet riskerar att påverkas av exploatering, täktverksamhet och störning på havsbottnarna genom fiske med skadliga och icke selektiva metoder.

Behov av att utvidga naturreservatet

Vattenområdet hyser viktiga födoresurser för häckande, rastande och övervintrande fåglar. På de grunda bottnarna med sina rev och mjukbottnar finns ett rikt marint liv med olika alger, ålgräsängar, ryggradslösa djur och fiskar. Det är just de produktionsrika grunda bottnarna och ansamlingarna av tång med mängder av olika insekter och kräftdjur som är viktiga orsaker till områdets stora kvaliteter för rastande och häckande fåglar. Dessa bottnar är idag oskyddade men ges i detta beslut ett långsiktigt skydd mot påverkan.

Genom detta beslut utvidgas också området där det råder beträdnadsförbud vid Stallviken och Låddholmsviken ut i vattnet. Området med beträdnadsförbud utvidgas eftersom rastande och häckande fåglar påtagligt störs när människor vistas i de grunda havsområdena i vikarna. Om de störs vid födosökstillfället kan de tvingas förflytta sig till områden med sämre näringstillgång vilket leder till sämre överlevnad under den ansträngande flyttningen under vår och höst.

Behov av att skärpa föreskrifterna för naturreservatet

De terrestra delarna av naturreservatet ingår i Natura 2000-nätverket och enligt *16 och 19 §§ förordningen om områdesskydd* ska myndigheter vidta de åtgärder som behövs för att områdets naturtyper och arter ska få gynnsam bevarandestatus.

Under ett antal år har hävden i reservatet bitvis varit bristfällig. Delar av hedarna och strandängarna är under igenväxande. Förvaltaren behöver kunna sätta in fler insatser för att hävden ska vara optimal för de hävdberoende arter som förekommer i

reservatet. Förvaltaren måste också kunna jaga predatorer och arter som konkurrerar med strandängsvadarna.

De svenska populationerna av flera av arterna som häckar och rastar i området är sannolikt inte självbärande och bristen på lämpliga häckningsplatser är en viktig orsak till detta. För att syftet med reservatet, att gynna rastande och häckande fåglar, ska kunna uppnås är det viktigt att fåglarna kan finna områden där störning från mänskliga rörelser och aktiviteter som bad, utövande av vattensporter eller jakt inte förekommer. Störningar leder till att fåglarna lämnar ägg eller ungar obevakade under kortare eller längre tid. Ägg och ungar utan föräldrarnas skydd riskerar att drabbas av predation. Sökandet efter föda blir mindre effektiv när fåglarna oftare behöver vara på sin vakt och stressen kan leda till försämrad reproduktion. Rastande fåglar kan drabbas genom att de stressas eller skräms bort från ett av få lämpliga födosöksområden utmed flyttrutten. Eftersom fåglar har en snäv energibudget kan små minskningar i födointag medföra en stor påverkan på fettupplagring inför flyttning eller leda till att fåglarna anländer till sin häckningsplats i för dålig kondition för att genomföra en lyckad häckning.

Länsstyrelsen avser också att förbättra området som häcknings- och rastlokal för fåglar genom att återställa vissa våtmarker som tidigare torrlagts på halvön.

Det finns behov av att modernisera och ändra föreskrifterna i hela det befintliga naturreservatet. Framför allt att införa B föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § MB om vilka skötselåtgärder ägare och innehavare av särskild rätt till marken ska tåla för att syftet med reservatet ska tillgodoses.

Övriga planerade skyddsåtgärder

Störningseffekter på fåglar från flygfarkoster har studerats. Störning från helikopter har kunnat noteras på så långa håll som 1200 m höjd eller 4,8 km lateralt avstånd. Olika effekter har noterats. En helikopter som plötsligt dyker upp kan vara ett allvarligt hot för häckande fåglar då fåglarna i paniken kan stöta ur ägg och ungar ur boet. Fåglarna störs sannolikt av flygfarkoster även under flyttningsperioden då deras energistatus är låg. Länsstyrelsen avser att ansöka om att Transportstyrelsen inför överflygningsförbud för bemannade och obemannade luftfartyg.

Stallviken i norr omfattas av fredningsområde för fisk. Länsstyrelsen anser dock att det är angeläget att fiske som kan påverka mängden och storleksfördelning bland fiskar, skada artsammansättning bland marina organismer, skada och störa fåglar samt förstöra bottenstrukturer förbjuds i hela havsområdet. Nät- och ryssjefiske är ett hot mot sjöfågel som bland annat ska kunna dyka för att söka föda utan att riskera att fastna i fiskeredskap. För att bibehålla och utveckla naturliga bestånd av typiska fiskarter som till exempel torsk, skrubbskädda, rödspotta, piggvar, stensnultra, och skärsnultra, vilka är en ingående del av den ekologiska funktionen och strukturen för de marina miljöerna i området, skyddas dessa genom förbud mot nät- och ryssfiske. Vidare begränsar förbudet uppkomsten av spökfiske av förlorade nät och ryssjor i området som kan drabba sjöfågel, fisk och kräftdjur. Landvad skadar bottnarna

fysiskt och fångar arter som är typiska eller karakteristiska för den marina miljön. Länsstyrelsen avser därför att hemställa hos Havs- och vattenmyndigheten att fiskeregleringar införs i hela området. Fiske från land med handredskap bedöms dock kunna tillåtas som tidigare i området med undantag för de delar av stranden som omfattas av beträdnadsförbud under den tid då förbudet gäller.

Beslutsförslaget skiljer sig från gällande beslut från 1972 huvudsakligen i följande avseenden:

Naturreservatet utvidgas genom detta beslut ut i det vattenområde som omger halvön. Tillträdesförbudet utvidgas också ut i vattenområdet.

Syftet med reservatet har kompletterats med att även omfatta de marina värdena. Syftet specificeras och får en lydelse som överensstämmer med dagens lagstiftning.

Skäl för bildande av naturreservat har inte formulerats i tidigare beslut. Enligt 7 kap. 5 § MB ska skälen för beslutet anges i ett reservatsbeslut.

Föreskrifterna har omformulerats så att de bättre följer Länsstyrelsens standardformuleringar.

5 § MB. Länsstyrelsen har bland annat lagt till en föreskrift där jakt förbjuds med undantag för jakt på däggdjur, vitkindad gås, grågås, kanadagås, kråkfågel och havstrut under tiden 1 november – 28 februari samt ändrat föreskriften om täktverksamhet så att det i framtiden även är förbjudet att bedriva täkt på tång och fastsittande alger.

Beträdnadsförbudet utvidgas så att en betydande del av de grunda bottnarna ingår. Beträdnadsförbudet ska inte gälla betesdriften.

Åkerbruk förbjuds i de fuktigaste delarna av åkermarken på halvön där det under senare år inte bedrivits åkerbruk vilket ger förvaltaren möjlighet att sköta marken så att strandängsvadare och andra markhäckande arter gynnas.

Vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § Miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång saknas sådana helt i beslutet från 1972. Enligt beslutsförslaget ska markägaren nu tåla att förvaltaren ordnar betesdrift, gräver och bearbetar mark för att skapa bar sand/jord, anlägger ängsvall, återställer hydrologin, fäller och röjer träd och buskar i delar av området samt ordnar och underhåller anläggningar för friluftslivet. Markägaren ska även tåla att bränning utförs som en viktig skötselmetod på framför allt hedarna och att naturvårdande jakt genomförs.

Beträffande ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § Miljöbalken om rätten att färdas och vistas samt ordningen i övrigt inom naturreservatet görs ändringar i syfte att modernisera språkbruket, utveckla och precisera dem samt att synkronisera dem med intilliggande skyddade områden. Några föreskrifter stryks eller ändras för att

tillgodose allmänhetens behov av rekreation och för att undvika onödiga inskränkningar i allemansrätten.

Synnerliga skäl

Naturvärdena i området har påverkats negativt av att hävden i delar av området under en följd av år varit bristfällig och ibland felaktig. Delar av strandängarna har inte betats och hedarna har delvis fått växa igen. Både hedarnas och strandängarnas hävdberoende flora och fauna påverkas starkt negativt av igenväxning och felaktig hävd. Därtill har jakt varit tillåten och den jakt som har bedrivits i delar av området har pågått på ett sätt som påverkat fågellivet negativt.

Vidare är Vallda Sandö ett Natura 2000-område men reservatet bildades långt innan det pekades ut för att ingå i nätverket. Föreskrifterna från 1972 och skötselplanen från 1981 uppfyller enligt Länsstyrelsens bedömning inte de krav som ställs på förvaltningen av Natura 2000-områden. Gynnsam bevarandestatus kan inte långsiktigt upprätthållas för områdets naturtyper och arter inom Natura 2000-området.

Länsstyrelsen får upphäva beslut som den har meddelat enligt 7 kap. 4-6 §§ miljöbalken om det finns synnerliga skäl. Länsstyrelsen gör bedömningen att det föreligger synnerliga skäl för att upphäva tidigare meddelade förordnande om Vallda Sandö naturreservat i Kungsbacka kommun (dnr. 11.121-2571-71) från 1972-03-13 eftersom nu förevarande beslut om naturreservat innebär ett starkare skydd för området.

I det upphäva beslutets ställe fattar Länsstyrelsen ett nytt beslut om bildande av Vallda Sandö naturreservat. Upphävandet av det befintliga naturreservatet kompenseras genom att det nya reservatet har motsvarande skydd samt innehåller ett tydligare syfte samt de föreskrifter som är nödvändiga för att uppfylla syftet med naturreservatet. Vidare gör Länsstyrelsen bedömningen att ett nytt beslut inte försvårar allmänhetens nyttjande av området i någon större omfattning.

Enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket får beslut om upphävande endast fattas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning. Länsstyrelsen bedömer att detta beslut inte innebär ett intrång i naturvärdet. Tvärtom är syftet med beslutet att förstärka områdets naturvärden varför en kompensationsåtgärd inte krävs.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Vallda Sandö är ett område av riksintresse för naturvård och för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB samt ett område med särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap. 2 och 4 §§ MB. Det är ett särskilt bevarandeområde enligt rådets direktiv 92/43/EEG (4 kap 8 §, och 7 kap. 28 § MB, Natura 2000 Vallda Sandö (SE0510064). Art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet är styrande i skyddsarbetet och är bindande för medlemsstaterna. Syftet med direktiven är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden genom att alla länder tar ansvar

för att säkra sin del av det gemensamma arv som naturen är. I Sverige ska områden i Natura 2000-nätverket prioriteras i naturvårdsarbetet enligt miljöbalken.

Strandängarna och havsområdet bedöms ha högsta naturvärdesklass i Kungsbacka kommuns naturvårdsprogram. I Naturvårdsverkets bevarandestrategi *Kust- och skärgårdsområden i Sverige* pekas; dokumenterat art- och populationsrika sträck- och häckfågelområden; stora välhävdade strandängar samt strandnära ljunghedslandskap ut som biotoper där Hallands län har ett särskilt ansvar för naturskydd, hänsyn och förvaltning. Dessa biotoper är väl representerade i området.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med bestämmelserna i 3 och 4 kap. MB samt med den för området gällande översiktsplanen och att detta beslut också innebär en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna. Beslutet följer Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden. Beslutet bidrar även till att uppnå miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ett rikt växt och djurliv* och *Ett rikt odlingslandskap*.

Intresseprövning

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § MB, att avgränsningen av området och föreskrifternas utformning i detta beslut innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten.

Medverkande i beslutet

Detta beslut har fattats av landshövding Anders Thornberg. I handläggningen av ärendet medverkade naturvårdsdirektör Henrik Martinsson och naturvårdshandläggare Björn Larsson. Den sistnämnda har varit föredragande.

Anders Thornberg

Björn Larsson

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

1. Skötselplan
2. Rödlistade och andra naturvårdsintressanta arter
3. Sammanställning av inkomna remissvar

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kartor:

© Naturvårdsverket, © Lantmäteriet, © Lantmäteriet Geodatasamverkan, © Länsstyrelsen Hallands län, © Riksantikvarieämbetet, © Havs- och Vattenmyndigheten.